

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امانت داده نمی شود

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

اهدائی

گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی

۲۵۱۸

مقایسه اثر حضور تماشاگران مرد و زن بر نتایج پرتاب آزاد

بسکتبال و کشتی پارافیکس پسران دانشجو

از:

مصطفی سلطانی

۵۷
/۳۸
۲۷
۱۳۸۱

استاد راهنما:

دکتر فرهاد رحمانی نیا

استاد مشاور:

دکتر رحیم رضانی نژاد

۴۹۲۱

دی ماه ۱۳۸۱

تقدیم به پدر و مادرم :

نشانه‌های پاکی و مهربانی، آنانکه با تمام بودنشان همه بودنم و شدنم را موجب شدند.

تقدیم به همسرم:

که معنی مهر را در مهر نگاهش، و معنی عشق را در عشق سرشار قلبش یافتم.

تقدیم به خواهران و برادرانم:

باشد که سپاسی بر فوران محبت سرشارشان، در همیشه زندگیم باشد.

تقدیر و سپاس:

سپاس بیکران خدای را که بر ما منت نهاد زیستن را، حمد و ستایش ذات احدیت را که مجال به پایان رساندن این پژوهش را بر من عطا فرمود، به امید اینکه مورد قبول درگاهش قرار گیرد.

انجام این پژوهش که هم اکنون پیش روی شماست بدون مساعدت و همکاری‌های صمیمانه اساتید محترم جناب آقای دکتر فرهاد رحمانی‌نیا استاد راهنما و جناب آقای دکتر رحیم رمضانی‌نژاد استاد مشاور کسانی که با شکوفه‌های گلستان مهرشان؛ روحم و با گل‌های بوستان علمشان، خردم حقیقتی دیگر یافت میسر نبود، لذا مراتب تقدیر و تشکر خود را به حضورشان تقدیم و از لطف و محبت بی‌دریغشان تشکر می‌نمایم.

همچنین از تلاش‌های طاقت‌فرسا و بدور از هر گونه چشمداشت کلیه عزیزان و سروران دانشکده تربیت بدنی دانشگاه گیلان بخصوص کتابخانه، تحصیلات تکمیلی و همچنین مسئول محترم ژیمنازیوم دانشکده که با میل و رغبت و علاقه، اینجانب را در انجام این پژوهش یاری نموده‌اند کمال امتنان و سپاسگزاری را دارم. در اینجا فرصت را غنیمت شمرده و از دوستان عزیزم آقایان دکتر کاظمی، آمیغ، حمیدرضا آرین‌فر، محمد رضا برومند و کلیه عزیزان دانشجویی که در اجرای این تحقیق حضور مستمر داشته‌اند تشکر و قدردانی می‌کنم.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

چ	فهرست جدول ها
ح	فهرست نمودارها
خ	فهرست شکل ها
د	چکیده تحقیق فارسی
ذ	چکیده تحقیق انگلیسی

فصل اول: طرح تحقیق

۲	(۱- ۱) مقدمه
۳	(۲- ۱) بیان مسأله
۴	(۳- ۱) اهداف تحقیق
۴	(۴- ۱) پیش فرض های تحقیق
۴	(۵- ۱) فرضیه های تحقیق
۴	(۶- ۱) اهمیت و ضرورت تحقیق
۵	(۷- ۱) روش انجام پژوهش
۵	(۸- ۱) محدودیت های تحقیق
۶	(۹- ۱) تعریف واژه ها و اصطلاحات

فصل دوم: ادبیات تحقیق

۸	..... (۱-۲) مقدمه
۸	..... (۲-۲) مبانی نظری
۲۰	..... (۳-۲) بررسی تحقیقات

فصل سوم: روش تحقیق

۲۹	..... (۱-۳) مقدمه
۲۹	..... (۲-۳) روش تحقیق
۲۹	..... (۳-۳) جامعه و نمونه آماری تحقیق
۲۹	..... (۴-۳) متغیرهای مورد مطالعه
۲۹	..... (۵-۳) روش اجرای آزمون
۳۲	..... (۶-۳) روش‌های آماری

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته‌ها

۳۴	..... (۱-۴) مقدمه
۳۴	..... (۲-۴) بررسی نتایج توصیفی برخی ویژگی‌های آزمودنی‌ها
۳۶	..... (۳-۴) فرضیات تحقیق

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۴۲	..... (۱-۵) مقدمه
----	-------------------

صفحه

عنوان

۴۲	..... (۲ - ۵) نتایج تحقیق
۴۳	..... (۳ - ۵) بحث و بررسی
۵۰	..... (۴ - ۵) پیشنهادات
۵۰	..... (۵ - ۵) توصیه‌هایی برای سایر پژوهشگران
۵۱	..... منابع

پیوست‌ها

۵۵	..... پیوست (۱): پرسشنامه حاوی مشخصات فردی
۵۶	..... پیوست (۲): برگه ثبت نتایج آزمودنی‌ها
۵۷	..... پیوست (۳): رضایت نامه

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
۳۴	(۱ - ۴) مشخصات فردی آزمودنی‌ها و نتایج توصیفی ($\bar{X} \pm SD$) مربوط به آنها
۳۶	(۲ - ۴) نتایج مربوط به آزمون تحلیل واریانس (<i>ANOVA</i>) بین نتایج پرتاب آزاد بسکتبال در پنج گروه
۳۶	(۳ - ۴) نتایج محاسبات آماری توکی برای تفاوت بین میانگین پرتاب آزاد بسکتبال در پنج گروه
۳۸	(۴ - ۴) نتایج مربوط به آزمون تحلیل واریانس (<i>ANOVA</i>) بین نتایج کشش بارفیکس در پنج گروه
۳۹	(۵ - ۴) نتایج محاسبات آماری توکی برای تفاوت بین میانگین کشش بارفیکس در پنج گروه

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۳۵	(۱ - ۴) میانگین نتایج پرتاب آزاد بسکتبال در پنج گروه
۳۵	(۲ - ۴) میانگین نتایج کشش بارفیکس در پنج گروه

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۹	(۱ - ۲) نظریه سائق
۱۰	(۲ - ۲) نظریه U وارونه
۱۰	(۳ - ۲) قانون یرکز - دادسن
۲۰	(۴ - ۲) رابطه سطح انگیزش و ماهیت مهارت
۳۰	(۱ - ۳) موقعیت تماشاگران نسبت به دو آزمون
۳۱	(۲ - ۳) موقعیت تماشاگران در پرتاب آزاد بسکتبال
۳۱	(۳ - ۳) موقعیت تماشاگران در کشش بارفیکس

مقایسه اثر حضور تماشاگران مرد و زن بر نتایج پرتاب آزاد بسکتبال و کشش بارفیکس پسران دانشجو

مصطفی سلطانی

هدف از تحقیق حاضر، مقایسه اثر حضور تماشاگران مرد و زن بر نتایج پرتاب آزاد بسکتبال و کشش بارفیکس است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان پسر ورزشکاری است که در سال تحصیلی ۸۱ - ۱۳۸۰، در دانشگاه گیلان تحصیل می‌کردند. نمونه آماری ورزشکاران شامل ۱۵ دانشجوی پسر ورزشکاری است که دو سال سابقه ورزشی در بسکتبال داشتند و از سوی مربی تیم دانشگاه، مهارت آنها در آزمون مورد نظر، در حد بالایی متوسط تأیید شده است و نمونه آماری تماشاگران نیز، حدود ۴۰ نفر از دانشجویان دختر و پسر دانشگاه گیلان بودند که به طور تصادفی گزینش شده و این تماشاگران به صورت غیر فعال، بر عملکرد ورزشکاران نظارت می‌کردند.

روش کار به این صورت بود که آزمودنی‌ها در پنج جلسه جداگانه و در هر جلسه، دو بار به اجرای هر یک از آزمونهای پرتاب آزاد بسکتبال و کشش بارفیکس پرداخته‌اند. همچنین قابل ذکر است که هر آزمودنی در جلسه اول به تنهایی (بدون حضور تماشاگران و هم کنش)، جلسه دوم در حضور هم کنش، جلسه سوم در حضور هم کنش و تماشاگران زن، جلسه چهارم در حضور هم کنش و تماشاگران مرد و جلسه پنجم در حضور هم کنش و تماشاگران مرد و زن به اجرای مهارت‌های مورد نظر پرداخته است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات هم از آزمون آماری *ANOVA* استفاده شد. نتایج نشان داد که تفاوت معنی داری بین ۵ گروه وجود دارد. سپس برای آنکه تعیین شود تفاوت معنی دار در مقایسه کدام یک از دو گروه ها وجود دارد، از آزمون تعقیبی توکی استفاده شد. و نتایج تحقیق حاکی از این مطلب است که :

بین میانگین نتایج پرتاب آزاد بسکتبال آزمودنی‌ها، در حضور تماشاگران زن و در حضور تماشاگران مرد و زن تفاوت معنی‌داری وجود دارد (P < ۰/۰۵)

بین میانگین نتایج کشش بارفیکس آزمودنی‌ها به تنهایی و در حضور تماشاگران زن تفاوت معنی‌داری وجود دارد (P < ۰/۰۵). بنابراین، نتیجه گیری می‌کنیم که حضور تماشاگران بر مهارت کشش بارفیکس همواره اثر مثبت داشته و بر عملکرد ورزشکاران در مهارت پرتاب آزاد بسکتبال اثرات مختلفی داشته است.

کلید واژه: تسهیل اجتماعی، تماشاگر و هم کنش.

Abstract

Comparison the effect of presence male and Female spectators on the basketball Free Throw shooting and pull-up of the college's male

Mostafa Soltani

The purpose of present study, is the comparison between the effect of the presence male and female spectators on the results of basketball free Throw shooting and pull-up.

Subjects For this research were 15 members of Guilan university basketball team who had 2 years experience in basketball and they were studying in Gulian university in 2001-2002.

Spectators were 40 male and female Gulian University students. They were randomly selected and viewing the athletes' performance passively .The subjects performed basketball free Throwshooting and pull-up at 5 separate sessions. At first session , each subject performed his tests alone .the second session in presence coactors, third session in presence coactors & female spectators ,fourth session in presence coactors & male spectators and fifth session in presence coactors & male and female spectators , performed the skills.

A one way analysis of variance (ANOVA) was used for data statistical analysis.findings showed that diffrents between 5 groups were significant. after, to determine significant different between 2 means was used than Tukey _ HSD test and the findings of research showed that:

Different means between subjects' performance of basketball free Throw shooting between 2 groups either , presence female spectators & male + female spectators was significant ($p < 0.05$).

Different means between subjects' performance of Pull – up Skill between 2 groups either alone and presence female spectators, was significant ($p < 0.05$). So , Findings of this research indicate that the presence of spectators always , facilitate subjects' performance of pull – up skill and spectators have had different effects on performance of basketball Throw shooting.

Key words :social Facilitation ,spectator and coactor.

« فصل اول »

☆ طرح تحقیق ☆

۱-۱- مقدمه

نهادهای اجتماعی مجموعه‌ای منسجم از ارزش‌ها، عقاید و هنجارهای اجتماعی‌اند که هر یک شیوه زندگی گروه‌های زیادی از مردم یک یا چند جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهند. ورزش نیز مثل خانواده، تعلیم و تربیت و اقتصاد از نهادهای عمده و مؤثر اجتماعی است. در دنیای امروز کمتر کسی است که مستقیم یا غیر مستقیم در زندگی اجتماعی خود به نحوی با ورزش مرتبط و از آن متأثر نباشد. برخی از مردم مستقیماً در فعالیت‌های ورزشی مشارکت و دخالت دارند. گروه‌های وسیع‌تری نیز به عنوان تماشاگر و یا دوستدار ورزش، جریان‌های ورزشی را به طور حضوری در میدان‌ها یا از طریق دستگاه‌های ارتباط جمعی دنبال می‌کنند. چنین مشارکت و درگیری عظیم مردمی با ورزش و تعامل وسیع و فراگیر بین مردم و ورزش، محققین علوم اجتماعی را موظف می‌کند تا به مطالعه زوایای مختلف ورزش و ابعاد متنوع تعامل آن با مردم بپردازند. روان‌شناسی و جامعه‌شناسی ورزش علوم جدید و نو پایی هستند که به توصیف و تبیین تأثیر و تأثر بین جامعه انسانی و ورزش می‌پردازد؛ و برنامه‌ریزان، مدیران و مجریان از ماحصل این بررسی‌ها در جهت اصلاح اوضاع اجتماعی، رشد و توسعه ورزش و سلامت و شادابی افراد جامعه بهره می‌گیرند [۴].

امروزه مسلم شده است که نه‌کاستی‌های فیزیولوژیک ورزشکار تنها عامل شکست وی و نه پرورش و پیشرفت جسمانی تنها مایه موفقیت اوست بدیهی است که موفقیت ورزشکاران و کارایی برنامه‌ریزان ورزشی فقط به فیزیولوژی و تغذیه یا پاداش‌های موردی و تصادفی مربوط نمی‌شود. بلکه شناخت عوامل روانی اجتماعی نیز در انتخاب استعدادها و ورزشی، آماده سازی و تربیت قهرمانان در صحنه‌های رقابت داخلی و خارجی، بسیار مؤثر است. توجه به این نکته اساسی حائز اهمیت است که امروزه وقتی دو ورزشکار یا دو تیم ورزشی در میدان رقابت، رو در روی یکدیگر می‌ایستند، دیگر فقط توانمندی و قابلیت‌های جسمانی دو طرف رقیب نیست که به زور آزمایی می‌پردازد، بلکه صحنه، صحنه رقابت، دو نظام آموزشی، دو نظام مدیریتی و برنامه‌ریزی و دو نظام تحقیق و توسعه ورزش است.

یکی از مهم‌ترین برنامه‌های هر نظام ورزشی می‌تواند ایجاد آمادگی در ورزشکاران برای اجرای عملکرد مطلوب در حضور تماشاگران و ناظران باشد که ممکن است عملکرد ورزشکاران را تحت تأثیر خود قرار دهند. یعنی حضور تماشاگر و ناظر زمانی بر عملکرد ورزشکاران اثر مثبت و زمانی دیگر بر عملکرد ورزشکاران اثر منفی دارد. این موضوع توسط روان‌شناسان ورزشی با مفهوم تسهیل اجتماعی^(۱) مورد مطالعه قرار گرفته است [۵].

نخستین تحقیقات در این مقوله توسط تریپلت^(۲) (۱۸۹۸) انجام شد. تریپلت در جریان بررسی رکودهای سرعت دو چرخه‌سواران متوجه شد که سرعت آنها در مواقع رقابت با یکدیگر بیشتر از مواقعی است که به طور انفرادی سرعت‌گیری می‌کنند. مشاهده این پدیده سبب شد که او نخستین آزمایش کنترل شده آزمایشگاهی را در روان‌شناسی اجتماعی به انجام برساند. تریپلت از تعدادی کودک خواست که در مدت زمان معین هر چه سریع‌تر قلاب ماهیگیری را بچرخانند. بعضی اوقات در اتاقی دو کودک به طور همزمان و هر یک با قلاب‌های ماهیگیری خود کار می‌کردند؛ برخی اوقات هم هر کودک این کار را انفرادی انجام می‌داد. نتایج آزمایش مؤید آثاری بود که تریپلت در

1- Social Facilitation

2- Triplett (1898)

نظر داشت: کودکان در مواقع هم کنشی یعنی کار کردن در حضور کودک دیگری که همان کار را انجام می‌داد، سریعتر از مواقعی کار می‌کردند که تنها بودند. آزمایش‌های دیگری نیز در اثبات نظریه فوق انجام شد و آن را تأیید کرد. از سوی دیگر، افرادی همچون پشین و هازبند^(۱) اظهار کرده‌اند که حضور دیگران موجبات زیان و خسران عملکرد ورزشی را فراهم می‌کند و کلاً دارای اثرات بازدارنده می‌باشد که به تعبیری می‌توان آن را بازداری اجتماعی نامید. و خلاصه، زایون^(۲) در دهه ۱۹۶۰ به این موضوع اشاره کرد که تماشاگران و یا هم کنش‌ها می‌توانند اجرای شخص را در برخی موارد بهتر و برخی اوقات بدتر کنند. بدیهی است، توضیحات فوق با تناقضاتی همراه است و از آنجایی که پژوهش‌های انجام شده در طی سالیان گذشته، نمونه‌های بسیار کمی در اختیار ما قرار می‌دهد، پژوهش حاضر نیز در راستای تحقیقات قبلی انجام شده است تا اثر حضور تماشاگران مرد و زن را بر نتایج پرتاب آزاد بسکتبال به عنوان یک مهارت ظریف و پیچیده و کشش بارفیکس را به عنوان یک مهارت زمخت و ساده مورد مقایسه قرار دهد.

۱-۲- بیان مسأله

امروزه ورزش به حدی از پیشرفت نائل شده است که همواره بخشی از مهم‌ترین مسائل روزانه مردم را به خود اختصاص می‌دهد. پژوهشگران بی‌شماری با طراحی و اجرای تحقیقات گوناگون در زمینه ورزش به تعمیق باورهای علمی مردم در خصوص ورزش، کمک شایانی کرده‌اند. از میان شاخه‌های علمی مرتبط با ورزش، روانشناسی ورزش و تأثیر آن در کسب موفقیت‌های ورزشی نیز توسعه خوبی داشته است. با وجود این، برای کسب موفقیت بیشتر تکمیل فعالیت‌های گذشته اجتناب ناپذیر است و همان طور که گفته شد نظریه تسهیل اجتماعی یکی از مباحث مهم روانشناسی ورزش است. اساساً نظریه تسهیل اجتماعی در ارتباط با حضور افراد دیگر در فعالیت چه در قالب تماشاچی و چه هم کنش، پیش بینی‌هایی ارائه می‌دهد. بنابر نظر برخی محققان، حضور تماشاگران در اماکن ورزشی می‌تواند عملکرد بازیکنان را تحت تأثیر قرار دهد. تحقیقات مشابه نشان داده‌اند که حضور تماشاگران بر عملکرد ورزشکاران بالای متوسط و ماهر اثر مثبت و بر عملکرد ورزشکاران پایین متوسط و مبتدی اثر منفی دارد. از سوی دیگر، تحت برخی شرایط حضور دیگران مانند رقبا، موجب بهبود عملکرد خواهد شد. اما تحت شرایط دیگر می‌تواند اثرات منفی بر تلاش، توانایی و تصمیم‌گیری‌ها داشته و منجر به ضعف در عملکرد شود. دیدگاه جدیدی که در چند سال اخیر ارائه شده است، فرضیه دلواپسی ارزیابی^(۳) نام دارد و با ملاحظه این نظریه بازیکن احساس می‌کند که در حال ارزیابی شدن هست؛ اگر در مهارت مورد نظر از تبحر برخوردار باشد، احتمالاً اثر تماشاگر بر عملکرد وی، مثبت خواهد بود؛ ولی چنانچه وی در مهارت مورد نظر مبتدی باشد، اضطراب این موضوع که مورد ارزیابی و قضاوت قرار دارد سبب افزایش انگیزتگی و نهایتاً لطمه وارد شدن به عملکرد خواهد شد. با توجه به اینکه تا کنون در کشور ما، در این زمینه تحقیقات کمی انجام شده، در تحقیق حاضر تلاش شده است تا اثر حضور تماشاگران را بر نتایج پرتاب آزاد بسکتبال به عنوان یک مهارت ظریف و پیچیده و کشش بارفیکس به عنوان یک مهارت زمخت و ساده مورد بررسی قرار گیرد. علاوه بر آن، محقق در صدد است تا تأثیر جنسیت را بر نتایج عملکرد ورزشکاران در دو مهارت فوق مورد مقایسه قرار دهد. امید است یافته‌های این تحقیق برای مربیان و معلمان تربیت بدنی و ورزش مفید باشد.

1- Pessin and Husbnd (1933)

2- Zajonc

3- Evaluation apprehensive hypothesis